

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 160/09-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. mája 2009 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. Z. P., K., a Mgr. O. V., K., zastúpených advokátom JUDr. I. Š., S., vo veci namietaného porušenia svojho práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3 Co 43/2008 z 11. decembra 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. Z. P. a Mgr. O. V. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. marca 2009 doručená sťažnosť Ing. Z. P. a Mgr. O. V. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“)

rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Co 43/2008 z 11. decembra 2008 (ďalej aj „namietaný rozsudok“).

Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že:

„1. Sťažovatelia sú vlastními pozemku, ktorý je zastavaný po celej dĺžke vysokým napätím. Pozemok sa nachádza v obývanej časti krajského mesta. Ak by pozemok nebol zastavaný, jeho trhovú hodnotu by presahovala sumu 200 000,- eur (cca 6 000 000,-Sk).

2. Z obidvoch strán majú susedia postavené rodinné domy. Na pozemku sťažovateľov nie je možné stavať a je fakticky nepredajný.

3. Predchodkyňa sťažovateľov, stará matka, M. V., sa márne domáhala náhrady za bremeno vysokého napätia. Dňa 16. 6. 2004 zomrela.

4. Tak stará matka sťažovateľov, ako aj samotní sťažovatelia, nemohli a nemôžu pokojne užívať svoj majetok. Sťažovatelia musia platiť daň z nehnuteľnosti a musia obhospodarovať pozemok, aby nerušili susedov, najmä vysokou trávou a burinami. Energetický podnik pritom pozemok využíva a dosahuje vysoké zisky.

5. Sťažovatelia si uvedomujú verejný záujem na dodávke elektriny a tento verejný záujem rešpektujú. Chcú len dosiahnuť konečne nejakú primeranú náhradu za bremeno.

2. Ak by za zriadenie, tzv. legálneho vecného bremena, bola poskytnutá v minulosti náhrada, hoci aj len 1,- Sk, sťažovatelia by nárok neuplatňovali. Problém je však v tom, že v čase zastavania pozemku vysokým napätím (50-te roky) ho užívala poľnohospodárska socialistická organizácia a stará matka preto nemohla žiadať náhradu. Náhradu mohol žiadať iba ten, kto bol podstatne obmedzený v užívaní nehnuteľnosti.

6. Súčasné právne predpisy ukladajú trpieť bezo zmeny bremená z minulosti a ústavný súd odmietol posudzovať ich súladnosť s ústavou (uznesenie ÚS SR z 28. septembra 2005 č. PL. ÚS 28/05-6).

7. Za predmetný pozemok teda nebolo možné žiadať náhradu v minulosti a podľa platných predpisov sa už ani náhrada žiadať nemôže. Súd sa stále nevysporiadali s dôležitou skutočnosťou a to, že pri vzniku bremena, vlastník nemohol žiadať náhradu, keďže pozemok neužíval a tak nespĺňal hmotnoprávnu podmienku pre priznanie náhrady. Podmienkou bolo podstatné obmedzenie v užívaní nehnuteľnosti.“

Sťažovatelia ďalej citujú § 22 ods. 2 zákona č. 79/1957 o výrobe, rozvoje a spotrebe elektriny (elektrizačný zákon) v znení neskorších predpisov platného do 30. júna 1997 (ďalej len „elektrizačný zákon“), podľa ktorého za výkon oprávnení uvedených v predchádzajúcom odseku nie sú energetické podniky povinné poskytovať náhradu. Ak je však vlastníkom alebo užívateľom nehnuteľnosti, ktorá nie je v štátnom socialistickom vlastníctve, zariadením vedenia podstatne obmedzený v užívaní nehnuteľnosti, môže žiadať u orgánu, ktorý je podľa predpisov o povoľovaní stavieb kompetentný pre povolenie stavby energetického diela, aby mu energetický podnik poskytol primeranú jednorazovú náhradu; žiadosť musí byť pod stratou nároku podaná do troch mesiacov odo dňa, keď sa dielo uviedlo do trvalej prevádzky (užívania).

Sťažovatelia pokračujú v argumentácii svojej sťažnosti poukazujúc na judikatúru Ústavného súdu Českej republiky, a to rozhodnutia, ktoré odôvodňujú náhradu za legálne bremeno, alebo rozhodnutia, ktoré riešenie nevidia v protiústavnosti elektrizačného zákona, ale v možnosti náhrady cez inštitút vecného bremena v súkromnom práve, najmenej v rozsahu udržiavacích nákladov. V nadväznosti na to vyslovujú názor, že *„Medzi záujmom spoločnosti a súkromným záujmom musí existovať vzťah vyváženosti. Sťažovatelia, alebo ich predchodkyňa, nemali reálnu možnosť náhrady a nikdy ju pri formalistickom výklade práva ani mať nebudú. Musia však na vlastné náklady znášať udržiavanie nehnuteľnosti a platiť dane, kým energetický podnik zarába aj na tom, že aj na pozemku sťažovateľov má predmet podnikania.“*

Z uvedených dôvodov považujú sťažovatelia existujúci stav za neprimeraný zásah do ich vlastníctva a do práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu a tvrdia, že toto právo im bolo rozsudkom krajského súdu sp. zn. 3 Co 43/2008 z 11. decembra 2008 porušené.

Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd vydal tento nálezh:

„Právo sťažovateľov na pokojné užívanie majetku, podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, bolo rozsudkom Krajského súdu v Košiciach, sp. zn. 3 Co 43/2008, z 11. decembra 2008, porušené.“

Zrušuje sa rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3 Co 43/2008, z 11. decembra 2008.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Konanie o sťažnostiach je bližšie upravené predovšetkým v § 49 až § 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnenom návrhu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva a slobody, reálnosť ktorej by mohol ústavný súd posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03).

Ústavný súd v súvislosti s predbežným prerokovaním sťažnosti sťažovateľov považoval za potrebné poukázať na svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

Ústavný súd je oprávnený a povinný posúdiť neústavnosť konania, resp. rozhodovania všeobecných súdov, t. j. či v konaní pred nimi nedošlo k porušeniu ústavnoprávných princípov konania (čl. 46 až čl. 51 ústavy). Táto právomoc ústavného súdu však nie je spojená so vznikom oprávnenia a povinnosti hodnotiť právne názory všeobecných súdov, ku ktorým tieto dospeli na základe výkladu a uplatňovania zákonov, ak tento výklad a použitie zákonov neporušujú uvedené ústavnoprávne princípy alebo základné práva a slobody (II. ÚS 54/02).

Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom návrhu na začatie konania, teda tou časťou sťažnosti (v konaní podľa čl. 127 ústavy), v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na uvedené môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv. Platí to predovšetkým v situácii, keď je sťažovateľ zastúpený zvoleným advokátom (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05).

Ústavný súd v súlade so svojím ústavným postavením na základe obsahu sťažnosti a priloženej dokumentácie predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľov, ktorou namietajú porušenie svojho práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Za súčasť stabilizovanej judikatúry ústavného súdu treba považovať aj právny názor, podľa ktorého všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patrí aj právo vyplývajúce z čl. 1 dodatkového protokolu, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprosesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. O prípadnom porušení práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu by bolo teda možné uvažovať len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprosesných princíпов vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením (napr. II. ÚS 78/05 alebo IV. ÚS 326/07).

Ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia sťažnosťou namietajú porušenie svojho práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu samostatne, t. j. bez toho, aby namietať porušenie niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprocených princípov vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením, čo v kontexte s uvedeným právnym názorom zakladá dôvod na odmietnutie sťažnosti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti. Navyše, ústavný súd po preskúmaní namietaného rozhodnutia krajského súdu dospel k záveru, že je náležitým spôsobom odôvodnené, pričom právne názory, na ktorých je založené, nemožno hodnotiť ako zjavne neodôvodnené ani ako arbitrárne. Skutočnosť, že sťažovatelia sa s právnymi názormi krajského súdu nestotožňujú, nemôže sama osebe viesť k záveru o ich zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti a nezakladá ani právomoc ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Krajský súd podľa názoru ústavného súdu dostačujúco odôvodnil svoje rozhodnutie, ktorým potvrdil rozsudok súdu Okresného súdu Košice I sp. zn. 18 C 118/2003 z 13. decembra 2007, ktorým bola zamietnutá žaloba sťažovateľov proti V., a. s., K., o zaplatenie 400 Sk za užívanie ich nehnuteľností nachádzajúcich sa v katastrálnom území P. zastavaných dvoma stožiarňami vysokého napätia. Pokiaľ sťažovatelia namietať, že rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, resp. že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, krajský súd k tomu uviedol:

„Nesprávnym právnym posúdením veci podľa ust. § 205 ods. 2 písm. f) O. s. p. je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O mylnú aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd použil iný právny predpis, ako mal správne použiť, alebo aplikoval síce správny právny predpis, ale nesprávne ho vyložil. Uplatnený odvolací - nesprávne právne posúdenie nie je daný a rovnako nie je daný ani uplatnený odvolací dôvod podľa ust. § 205 ods. 2 písm. d) O. s. p. teda, že súd prvého stupňa v dôsledku

nesprávneho právneho posúdenia veci nevykonal dokazovanie ohľadom výšky uplatneného nároku žalobcov.

Na pozemkoch žalobcov umiestnené energetické zariadenie slúžiace potrebám žalovaného spĺňa definíciu energetického zariadenia v podobe stĺpov vysokého napätia.

V tomto prípade ide o zákonné (legálne) vecné bremeno, ktoré je inštitútom sui generis a patrí do okruhu verejného práva. Podstata zákonných (legálnych) vecných bremien spočíva v tom, že ide o verejnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva, teda vymedzenie obsahu vlastníckeho práva prostredníctvom predpisu verejného práva. Jedným z charakteristických znakov tzv. legálnych vecných bremien je, že ich režim sa riadi vždy podľa predpisov, ktoré boli platné ku dňu ich vzniku. Napriek skutočnosti, že nový zákon ruší zákon predchádzajúci, zostávajú ustanovenia predchádzajúcich zákonov upravujúce oprávnenia k cudzím nehnuteľnostiam cestou spätného odkazu stále aplikovateľné (§ 42 ods. 2 zákona č. 70/1998 Z. z. o energetike a § 69 ods. 1 (zákona č. 656/2004 Z. z.) o energetike.

Režim zákonných vecných bremien nie je totožný s režimom zmluvných vecných bremien, pretože sa riadia zvláštnou úpravou. Nejde však o úpravu komplexnú, ktorá by vylučovala použitie všeobecnej úpravy občianskeho práva o vecných bremenách. Z toho teda vyplýva, že v prípade, že špeciálne predpisy nemajú zvláštnu úpravu, riadi sa režim všeobecnou úpravou občianskeho práva. Na danú problematiku je nutné hľadiť podľa zásady nepravej retroaktivity. Podľa tejto zásady vyplývajú práva a povinnosti zo zriadeného vecného bremena nie z právnej úpravy, na základe ktorej vznikla, ale zo súčasnej právnej úpravy. Teda pokiaľ súčasná úprava (zákon č. 565/2004) by neupravovala náhrady súvisiace s výkonom zákonných vecných bremien, bolo by možné aplikovať úpravu súkromného práva. Ust. § 10 zákona č. 656/2004 Z. z. v odseku 5 upravuje náhrady súvisiace s výkonom zákonného vecného bremena a to aj za zriadenie vecného bremena a to vo forme primeranej jednorázovej náhrady v lehotách uvedených v ods. 5 § 10. Preto aplikácia aj ustanovení súkromného práva v takomto prípade neprichádza do úvahy.“

Ústavný súd z uvedených dôvodov uzavrel, že namietané rozhodnutie krajského súdu neobsahuje také skutkové a právne závery, ktoré by predstavovali svojvôľu a mohli

signalizovať existenciu príčinnej súvislosti s možným porušením sťažovateľmi označeného práva. Vychádzajúc z uvedených skutočností a záverov ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľov z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Za týchto okolností už bolo bez právneho významu zaoberať sa návrhom sťažovateľov na zrušenie namietaného rozsudku, keďže ústavný súd odmietol sťažnosť v celom rozsahu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. mája 2009